

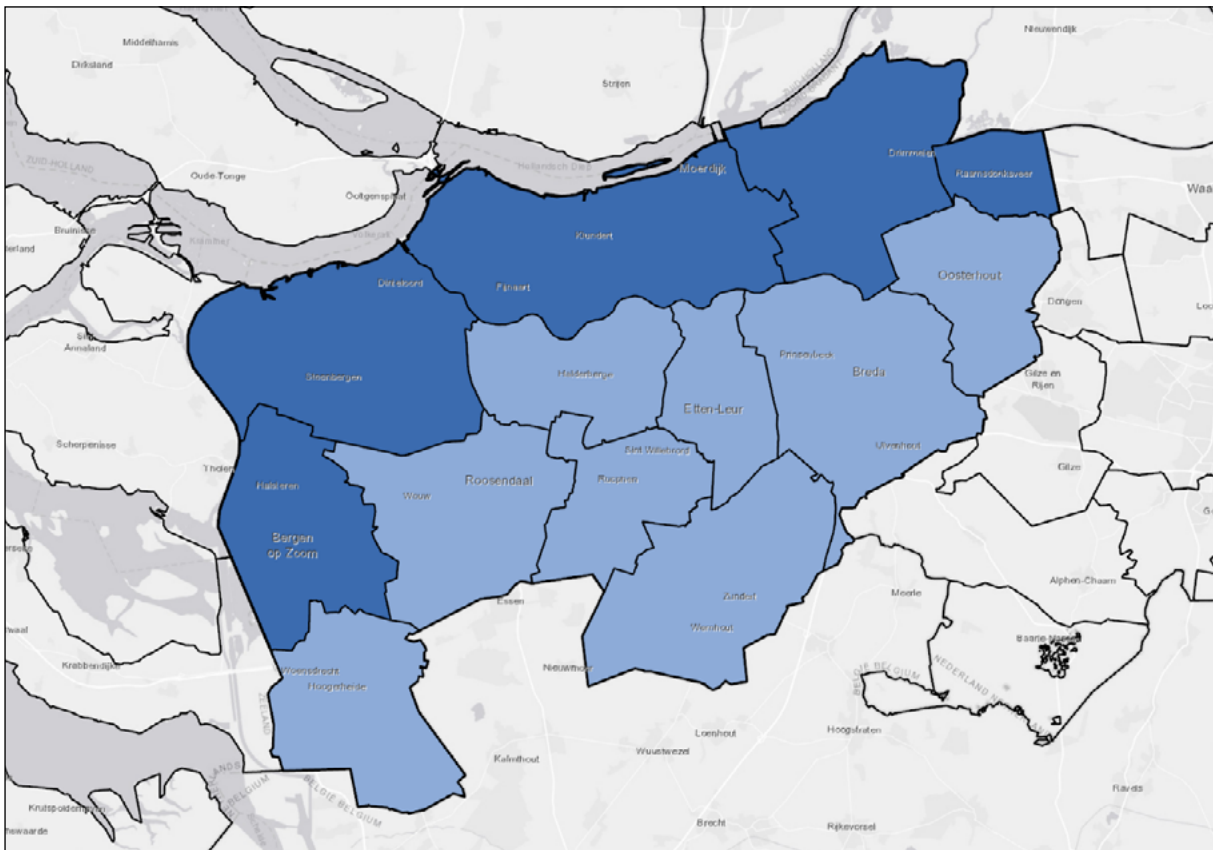
Medegefinancierd door
de Europese Unie

Fonds voor
rechtvaardige
transitie

Publieksversie JTF West-Noord-Brabant

Operationeel Programma en Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie

Inhoud

1	Introductie JTF Nederland.....	3
2	Operationeel Programma.....	4
2.1	Programmastrategie	4
2.1.1	Inleiding	4
2.1.2	Maatschappelijke uitdagingen: impact van klimaattransitie-opgave.....	5
2.1.3	Tekortkomingen van de markt	6
2.1.4	Investeringsbehoeften en verhouding JTF met andere Europese fondsen.....	6
2.1.5	Aanbevelingen van de Europese Commissie	7
2.1.6	JTF Nederland 2021-2027 transitieproblemen in de regionale plannen	8
2.1.7	Wie kan JTF-steun aanvragen?.....	9
2.2	Prioriteiten per JTF-regio	10
2.2.1	Programmabudget en cofinanciering	11
2.2.2	West-Noord-Brabant.....	12
2.3	Uitvoering programma.....	16
2.3.1	Governance en betrokken regionale partijen	16
2.3.2	Administratieve lastenverlichting en vereenvoudigde kostensoorten	17
2.3.3	Communicatie en zichtbaarheid	18
3	Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie Nederland.....	19
3.1	Overzicht van het transitieproces en vaststelling van de zwaarst getroffen gebieden.....	19
3.1.1	Inleiding	19
3.1.2	Energie-en grondstoffentransitie	19
3.1.3	Sociaaleconomische effecten.....	19
3.1.4	Begunstigden	20
3.1.5	Regionale aanpak en vaststelling gebieden	20
3.2	Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie West-Noord-Brabant	21
3.2.1	Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie.....	21
3.2.2	Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen	23
3.2.3	Samenhang met andere programma's.....	26

1 Introductie JTF Nederland

Inleiding

De Europese Unie heeft 623 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het fonds voor een rechtvaardige transitie: Just Transition Fund Nederland (JTF). Het JTF draagt bij aan de overgang naar een klimaatneutraal Europa tegen 2050. Klimaatneutraal betekent dat de uitstoot van broeikasgas niet hoger is dan wat er vastgelegd wordt, netto is de uitstoot dan nul. Het voornaamste doel van het JTF is om de transitie op een rechtvaardige manier te laten verlopen in regio's die sociaaleconomisch sterk afhankelijk zijn van de fossiele industrie. Het Nederlandse JTF-programma heeft betrekking op de regio's Groningen-Emmen, IJmond, Groot-Rijnmond, West-Noord-Brabant, Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Limburg. De JTF-middelen worden geïnvesteerd om banen te behouden en te creëren bij bedrijven die overschakelen op klimaatneutraliteit en om te zorgen dat de beroepsbevolking zich bij- en omschoolt voor de banen van de toekomst. Het programma loopt van 2021 tot 2027. Begin 2023 gaan de zes regionale steunprogramma's officieel open voor aanvragers, zoals het mkb en kennisinstellingen.

Met het JTF willen de geselecteerde regio's bijdragen aan transitie die spelen:

- Energietransitie
- Klimaattransitie
- Grondstoffentransitie

Totstandkoming JTF Nederland

Partijen uit alle JTF-regio's zijn betrokken bij de vormgeving van het programma. Zij zullen gedurende de uitvoering van het programma betrokken blijven en worden verder aangeduid als stakeholders. Elke regio heeft een eigen transitieplan (territoriaal plan voor een rechtvaardige transitie, afgekort TJTP) opgesteld, voor de passende inzet van JTF-middelen in de regio. Per regio waren daarbij de relevante partijen betrokken, waaronder provincies, gemeenten, partijen uit het maatschappelijk middenveld, bedrijven, sociale partners, onderwijsinstellingen en jongerenorganisaties. Deze betrokkenheid werd per regio vormgegeven, onder andere door diverse bijeenkomsten voor belanghebbenden en een consultatieronde. Daarnaast heeft het Rijk overleg gevoerd met mede-overheden, maatschappelijke en sociale partners over de invulling van het JTF-programma.

Leeswijzer

Dit document gaat in op het Operationeel Programma en het Territoriale Plan voor een Rechtvaardige Transitie van JTF Nederland. Hoofdstuk 2 gaat in op het Operationeel Programma en omvat een algemeen deel en een deel specifiek voor West-Noord-Brabant. Hoofdstuk 3 behandelt de vaststelling van de Nederlandse JTF-gebieden en gaat in op het Territoriale Plan voor een Rechtvaardige Transitie (TJTP) van West-Noord-Brabant. Dit document is een samenvatting van het programma zoals goedgekeurd door de Europese Commissie en biedt uitgebreide informatie voor (mogelijke) projectindieners. Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend; raadpleeg daarom het volledige programmadocument voor de officiële teksten.

Specifieke eisen en procedures voor projectindieners voor de JTF-regio West-Noord-Brabant worden per openstelling gepubliceerd op de website van de intermediaire instantie [Stimulus](#) programmamanagement.

2 Operationeel Programma

2.1 Programmastrategie

2.1.1 Inleiding

Het fonds voor een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit in 2050 (in het Engels Just Transition Fund en hierna: JTF) is een belangrijk instrument om de overgang naar duurzaam energie- en grondstoffengebruik (klimaattransitie) in Nederland en Europa op een eerlijke en inclusieve manier te laten verlopen. De Europese Klimaatwet stelt het doel om de netto-uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met ten minste 55 procent ten opzichte van 1990 te verminderen ("Fit for 55"). Dit eist van elke industriesector een bijdrage aan de Europese Green Deal. Om de transitie op een eerlijke en inclusieve manier te laten verlopen, is het belangrijk dat iedereen mee kan in de transitie naar een duurzame toekomst. Het moet voorkomen worden dat niet vooral kwetsbare mensen en regio's worden geraakt.

Het JTF zet zich in om de sociaal-economische gevolgen van de klimaattransitie op te vangen. Het JTF richt zich daarmee op regio's, sectoren en werknemers die zwaar geraakt worden, bijvoorbeeld doordat er veel banen dreigen te verdwijnen of dat een onderneming het productieproces moet ombouwen van fossiel naar duurzaam.

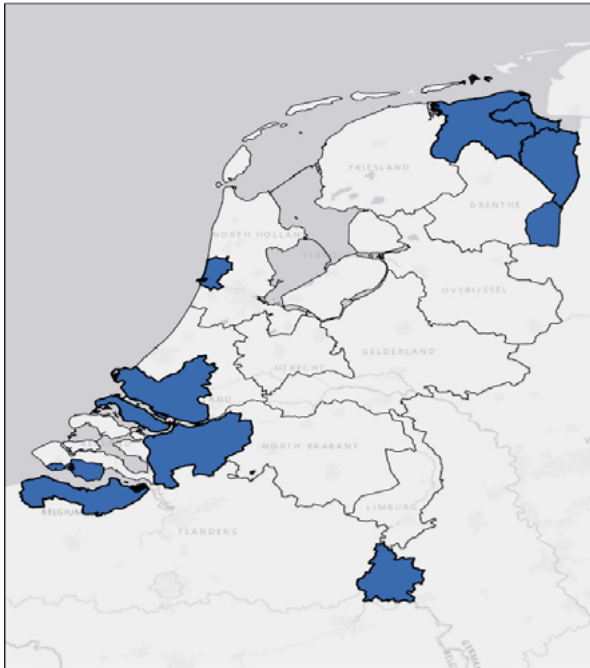
Een aantal Nederlandse regio's is extra kwetsbaar, omdat in deze regio's veel mensen werken in energie-intensieve sectoren, zoals de (petro)chemie, staalindustrie, gaswinning en overige industrie. Deze sectoren ondergaan in een korte tijd grote veranderingen. Werknemers moeten nieuwe vaardigheden en kennis opdoen, om zich zo aan te passen aan de veranderende aard van het werk als gevolg van de transitie. Gericht ingrijpen op de arbeidsmarkt en scholing zijn dan ook belangrijke voorwaarden voor een succesvolle transitie waarin iedereen mee kan. Het is in verschillende gebieden in Nederland nodig om extra aandacht hieraan te besteden, met het oog op een succesvolle en rechtvaardige transitie.

Nederland heeft in samenspraak met de Europese Commissie in kaart gebracht welke regio's het meest kwetsbaar zijn voor de sociaal-economische gevolgen van de klimaattransitie. Het gaat om de regio's met een groot aandeel van energie-intensieve sectoren, waar de noodzaak groot is om snel economisch te vernieuwen. Daarnaast maakt de sociaal-economische kwetsbaarheid dat de regio' de gevolgen van de transitie minder goed kunnen opvangen. Daartoe heeft elke geselecteerde regio een Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie opgesteld (TJTP).

De volgende zes regio's zijn geselecteerd voor het JTF

- **Groningen-Emmen**
- **IJmond**
- **Groot-Rijnmond**
- **Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost**
- **West-Noord-Brabant**
- **Zuid-Limburg**

Figuur 1: JTF-regio's Nederland

2.1.2 Maatschappelijke uitdagingen: impact van klimaattransitie-opgave

Klimaatverandering is dé uitdaging van de huidige generatie. Nederland en de EU nemen maatregelen om de klimaatverandering te verminderen en de gevolgen op te vangen. Om de doelstellingen van de Europese Klimaatwet te bereiken, zijn er ingrijpende veranderingen nodig in de sectoren energie (bijv. verbod op kolencentrales vanaf 2030) en industrie (o.a. energiebesparing, overstappen op groene energiebronnen zoals groene elektriciteit of groene waterstof, circulair gebruik van grondstoffen en CO₂-afvang, -opslag en -hergebruik).

Om de klimaattransitie in de energie- en industriële sector te realiseren, is een toekomstgerichte aanpak nodig waarin het bedrijfsleven en de overheid samen investeren in een duurzame toekomst, met nieuwe, duurzame productieprocessen en waardeketens. Het geleidelijk afbouwen van fossiele productie leidt tot grote sociaal-economische effecten in de JTF-regio's. Door het verlies van werkgelegenheid in de fossiele industrie dreigen werknemers hun huidige banen te verliezen. Om deze effecten te compenseren, is het nodig de economie minder afhankelijk te maken van fossiele industrie en over te gaan naar duurzame bedrijvigheid (diversificatie) en de economie te vernieuwen (innovatie).

Naast het verlies van banen in de fossiele industrie heeft de klimaattransitie nog een belangrijk sociaaleconomisch effect. Veel van het bestaande werk zal namelijk van karakter veranderen. Dit betekent voor de mensen dat zij andere vaardigheden nodig hebben. Daarom is om- en bijscholing van werknemers en werkzoekenden (waaronder jongeren) nodig. Sommige mensen verliezen hun baan in de fossiele industrie en moeten zich laten om- of bijscholen om in de toekomst een nieuwe baan te kunnen vinden.

Kortom, met het JTF wordt een bijdrage geleverd aan het opvangen van de maatschappelijke gevolgen van de klimaattransitie.

2.1.3 Tekortkomingen van de markt

Inleiding

De klimaattransitie leidt tot een veranderende vraag en neemt ook negatieve gevolgen met zich mee. De negatieve gevolgen van deze veranderende vraag kunnen alleen opgevangen worden met investeringen in de productie- en arbeidsmarkt. De transitie kan alleen maar succesvol zijn als er nú op de veranderende vraag naar arbeidsmarkt wordt ingespeeld. Dit vraagt om een forse inzet en een specifieke aanpak per regio.

Kwetsbaarheden aan de productiekant

Aan de productiekant is sprake van een jarenlange specialisatie en investeringen in de fossiele productie. Bedrijven zijn daardoor geneigd om de bestaande fossiele waardeketens maximaal te gebruiken. Dat betekent dat bedrijven niet direct reageren op veranderende maatschappelijke eisen en veranderingen in de marktvraag. Daarbij zijn de procesindustrieën, zoals de staal- en maakindustrie regionaal sterk geconcentreerd, vanwege schaalvoordelen. Die concentratie heeft marktvoordelen gebracht, maar die slaan in de klimaattransitie om naar een sterk regionaal nadeel en grote kwetsbaarheid. Er is op een regionaal schaalniveau sprake van een probleem: aanpassing van individuele bedrijven vraagt om aanpassing van een heel systeem. Zo moet er bijvoorbeeld voor een gehele industriële regio voldoende duurzame stroom en groene waterstof beschikbaar zijn om de industrie te kunnen verduurzamen. Dit vraagt om coördinatie en samenwerking tussen bedrijven, iets wat niet altijd vanzelf tot stand komt.

Kwetsbaarheden op de arbeidsmarkt

Door keuzes uit het verleden, is het nu lastig om snel te reageren op de klimaattransitie. In de JTF-regio's zijn er veel werkenden met 'fossiele' specialisaties. Dat maakt delen van de beroepsbevolking in die regio's kwetsbaar voor de effecten van de klimaattransitie. De bestaande kennis en vaardigheden van werkenden dreigen te verouderen en kunnen zonder om- en bijscholing niet vanzelfsprekend in hetzelfde bedrijf of elders worden ingezet. Daarbij werkt de arbeidsmarkt niet perfect. Zo blijken veel werknemers pas in beweging te komen als hun baan daadwerkelijk verdwijnt. Bovendien hebben veel mensen niet de tijd, kennis of middelen om op veranderingen te reageren in de markt. Ook ontbreekt het vaak aan een passend scholingsaanbod, omdat opleidingen niet direct reageren op veranderingen in de markt.

2.1.4 Investeringsbehoeften en verhouding JTF met andere Europese fondsen

Investeringsbehoeften

De JTF-strategie is gericht op vernieuwing van de economie. Het kan zowel gaan om bestaande bedrijven die innoveren, als om het stimuleren van nieuwe bedrijvigheid. Het JTF bouwt daarbij voort op de zogeheten regionale innovatiestrategieën voor slimme specialisatie (RIS3) van de vier Nederlandse landsdelen (Noord, Oost, Zuid, West). De RIS3 geeft richting aan de inzet van regionaal beschikbare Europese overheidsmiddelen, gekoppeld aan rijksmiddelen en provinciale middelen.

De kernelementen van de JTF-strategie zijn daarbij:

- Het innoveren en vergroenen van productieprocessen in de regio's die het sterkst worden geraakt door de transitie
- Het investeren in de infrastructuur ten behoeve van het vergroenen van productieprocessen
- Het ontwikkelen van menselijk kapitaal op alle niveaus voor de transitie

Het JTF-programma Nederland sluit aan op de belangrijkste Europese beleidsdoelen voor de komende decennia. De energie-, klimaat- en grondstoffentransitie zijn alle onderdeel van de overgang naar een groen Europa (Green Deal). De JTF-strategie is gericht op de transitie naar een nieuwe, circulaire en CO₂-neutrale maatschappij op grote schaal. Alle regionale Territoriale Plannen voor een Rechvaardige Transitie (TJTP's) die ten grondslag liggen aan dit JTF programma dragen hier naadloos aan bij.

Complementariteit en synergie

De JTF-strategie is ook ingebed in de (inter)nationale beleidscontext waarbij het Klimaatakkoord van Parijs is opgenomen in Europese- en Nederlandse wetgeving. Verder vormen het Integraal Nationaal Energie-Klimaatplan (INEK), het Nationaal Klimaatakkoord (NKA) en de Cluster Energie Strategieën (CES) belangrijke kaders.

Verhouding JTF met andere Europese fondsen

Er is sprake van een complementaire inzet ten opzichte van meerdere Europese subsidieprogramma's en fondsen zoals de het Herstel- en Veerkrachtplan (HVP), Herstel-en Veerkrachtfaciliteit (RRF) Horizon Europe, Innovation Fund, Connecting Europe Facility (CEF), Life, Interreg en de Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)- en het Europees Sociaal Fonds (ESF+). Dat wil zeggen dat het JTF zich onderscheidt van andere Europese fondsen en een andere inzet kent. Tegelijkertijd is er ook sprake van synergie/ wisselwerking: door de JTF-inzet in de regio's slim af te stemmen op andere Europese programma's en fondsen kan meerwaarde ontstaan.

Hoe verhoudt het JTF zich tot andere Europese fondsen:

- Het **Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)** kent een ruimere geografische omvang en is gericht op bredere maatschappelijke uitdagingen dan gevolgen van de klimaattransitie alleen. Op innovatiegebied is er mogelijk enige overlap, maar het JTF kent een meer geconcentreerde inzet, gericht op grotere projecten en op eerste opschaling van innovaties.
- Het **Europees Sociaal Fonds (ESF+)** richt zich meer op werklozen en doelgroepen met afstand tot de arbeidsmarkt, terwijl de arbeidsmarktinzet van het JTF veel gericht is op om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden en het aantrekken van jongeren.
- Het **Nederlandse Herstel-en Veerkrachtplan (HVP)** het HVP richt zich o.a. op het realiseren van structurele hervormingen op de gehele Nederlandse arbeidsmarkt, het stimuleren van Leven Lang Ontwikkelen over alle sectoren en het bevorderen van de groene transitie. Het JTF is specifiek gericht op het stimuleren van de arbeidsmarkt door middel van scholing en het versterken van de opleidingsinfrastructuur in die regio's, gericht op sectoren die het meest geraakt worden door de klimaattransitie.

2.1.5 Aanbevelingen van de Europese Commissie

Nederland wil met het JTF een aantal aandachtspunten uit de landspecifieke aanbevelingen en de landverslagen van de Europese Commissie (EC) uit de jaren 2019 t/m 2022 aanpakken.

Het JTF-programma sluit aan bij de aanbevelingen van de EC, om:

- Het innovatievermogen van de Nederlandse economie te versterken door te investeren in onderzoek, ontwikkeling en innovatie;
- Te investeren in gekwalificeerde vakmensen in de techniek;
- De inzetbaarheid van mensen aan de rand van de arbeidsmarkt te verbeteren;
- Te investeren in de groene en digitale transitie;
- Te investeren in het tegengaan van de negatieve gevolgen van de hoge arbeidsmarktkrapte voor het realiseren van de klimaattransitie;
- De afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen;
- Publieke investeringen in de groene transitie te vergroten.

2.1.6 JTF Nederland 2021-2027 transitieproblemen in de regionale plannen

Programma JTF Nederland 2021-2027: transitieproblemen in de regionale plannen

De officiële doelstelling van JTF Nederland luidt als volgt: *“Regio’s en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs.”*

Nederland zet daarbij met het JTF-programma in op drie centrale samenhangende beleidsdoelstellingen (‘sporen’). Elk spoor komt terug in de regionale JTF-programma’s, maar per regio kennen ze andere accenten. De basis voor het nationale JTF-plan is de transitie naar nieuwe duurzame productieprocessen in de industrie en chemie, die een complete ombouw van waardeketens vereist en direct impact heeft op directe en indirecte banen.

De inzet van JTF Nederland valt uiteen in drie centrale samenhangende beleidsdoelstellingen (‘sporen’) waarvoor steun kan worden aangevraagd. Elk spoor komt terug in de regionale JTF-programma’s, maar per regio kent het andere accenten (zie ook hoofdstuk 2.2 en hoofdstuk 3.2).

- **Spoor 1. Investerings in de vernieuwing en versterking van de regionale economie (innovatie):** projecten of activiteiten gericht op diversificatie (de overschakeling naar klimaatneutrale bedrijvigheid), modernisering en omschakeling.
- **Spoor 2. Investerings in technologie, systemen en infrastructuur (infrastructuur):** projecten of activiteiten gericht op het ontwikkelen van technologie, systemen en infrastructuur.
- **Spoor 3. Een wendbare en weerbare beroepsbevolking (arbeidsmarkt):** projecten of activiteiten die gerelateerd zijn aan de arbeidsmarkt.

De algemene omschrijvingen van de sporen en de projecten zoals ze in de JTF-verordening zijn genoemd staan hieronder. In deel 2.2 en in hoofdstuk 3.2 staat de specifieke inzet binnen JTF West-Noord-Brabant omschreven.

Spoor 1. Investerings in de vernieuwing en versterking van de regionale economie (innovatie)

Doel van dit spoor is om te komen tot nieuwe, toekomstbestendige banen in de JTF-regio’s, om daarmee het verlies van fossiele banen op te vangen door:

1. De economische basis in fossiele industrie en energie van de regio’s te benutten als basis voor een duurzame industrie met nieuwe, toekomstbestendige banen
2. Door op basis van de Regionale Innovatie Strategie (RIS 3) de regionale economie te vernieuwen (diversificatie) en te versterken (specialisatie), om zo toekomstbestendige banen te creëren

Voorbeelden van activiteiten of projecten binnen spoor 1 zijn:

- Productieve investeringen in kleine en middelgrote ondernemingen die leiden tot economische diversificatie, modernisering en omschakeling (A);
- Investerings in de oprichting van nieuwe bedrijven, onder meer via bedrijfsincubatoren en adviesdiensten, die leiden tot het scheppen van banen (B);
- Investerings in onderzoek en innovatie, onder meer door universiteiten en openbare onderzoeksorganisaties, en ter bevordering van de overdracht van geavanceerde technologieën (C);
- Investerings in digitalisering, digitale innovatie en digitale connectiviteit;
- arbeidsmarktinzet (gekoppeld aan innovatie) (H).

Spoor 2. Investerings in technologie, systemen en infrastructuur (infrastructuur)

Doel van dit spoor is bijdragen aan de 'hardware' van een duurzame en toekomstbestendige economie door:

1. Investerings in de verduurzaming van de maak-en procesindustrie
2. Investerings in hernieuwbare energie en bevordering circulaire economie
3. Investerings in vaardigheden om met nieuwe systemen en technologie om te gaan

Spoor 1 en 2 vullen elkaar aan, en zijn beide nodig om het verlies van banen als gevolg van de transitie op te vangen met nieuwe, toekomstbestendige banen. Voorbeelden van activiteiten of projecten binnen spoor 2 zijn:

- Investerings in het gebruik van technologie, als ook in systemen en infrastructuur voor betaalbare schone energie, met inbegrip van technologieën voor energieopslag, en ter vermindering van broeikasgasemissies (D);
- Investerings in hernieuwbare energie (E);
- Investerings in de bevordering van de circulaire economie, onder meer door het voorkomen en verminderen van afval, efficiënt gebruik van hulpbronnen, hergebruik, herstel en recycling (J);
- Arbeidsmarktinzet (gekoppeld aan investeringen in technologie, systemen en infrastructuur).

Spoor 3. Een wendbare en weerbare beroepsbevolking (arbeidsmarkt).

Doel van dit spoor is het versterken van het menselijk kapitaal en het bieden van maatschappelijk perspectief waardoor iedereen kan meekomen in de klimaattransitie door in te zetten op omscholing van huidige werknemers en het bieden van passende opleidingen voor jongeren en werkzoekenden.

Voorbeelden van activiteiten of projecten binnen spoor 3 zijn:

- K. Bij- en omscholing van werknemers en werkzoekenden;
- L. Begeleiding van werkzoekenden bij het zoeken van een baan;
- M. Actieve inclusie van werkzoekenden;
- O. Andere activiteiten op het gebied van onderwijs en sociale inclusie, met inbegrip van, in naar behoren gemotiveerde gevallen, investeringen in infrastructuur ten behoeve van opleidingscentra en kinder- en ouderenzorgvoorzieningen.

De letters A t/m O uit de opsomming hierboven verwijzen naar de activiteiten die in de JTF-verordening zijn benoemd. De JTF-verordening is hier te vinden: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32021R1056&from=NL>.

2.1.7 Wie kan JTF-steun aanvragen?

De JTF-gelden zijn beschikbaar voor verschillende doelgroepen:

- De voornaamste doelgroep is het bedrijfsleven: kleine en middelgrote ondernemingen (mkb, ook wel midden- en kleinbedrijf) inclusief start- en scale-ups.
- Ook steun aan (samenwerkingsverbanden van) kennis-en onderwijsinstellingen, overheden (gemeenten, arbeidsmarktregio's, provincies), en overige arbeidsmarktpartijen is mogelijk.
- Het grootbedrijf geldt in het algemeen niet als doelgroep voor de JTF-middelen, maar in enkele specifieke gevallen en regio's is deelname van vooraf geïdentificeerde grootbedrijven voorzien. Waar dit het geval is, is dit in de Territoriale Plannen voor een Rechtvaardige Transitie (TJTP's) aangegeven.

Naast de partijen die steun uit het JTF kunnen ontvangen, komen ook arbeidsmarkt doelgroepen in aanmerking. Het gaat bijvoorbeeld om werkenden en werkzoekenden in energie-intensieve sectoren, zij-instromers, scholieren en studenten. In alle gevallen moet er een relatie met de betreffende JTF-regio en met (de effecten van) de klimaattransitie.

2.2 Prioriteiten per JTF-regio

Van nationaal programma naar regiospecifieke JTF-inzet

Hoofdstuk 2.1 beschrijft de aanleiding en inzet voor het JTF in Nederland in algemene zin. De geselecteerde JTF-regio's hebben veel met elkaar gemeen. Tegelijkertijd kent elke regio een specifieke context: andere spelers, een ander beginpunt voor de klimaattransitie, andere sociaal-economische uitdagingen als gevolg van de transitie, en een andere sociaal-economische context. In elke regio worden de JTF-gelden op zo'n manier ingezet, dat deze passen bij de regiospecifieke uitdagingen.

De inzet loopt voor elke JTF-regio langs de drie sporen genoemd in hoofdstuk 1, maar kent per regio andere accenten. De volgende zaken zijn relevant voor elke regio:

- Context en aanleiding voor inzet JTF
- Inzet JTF per spoor
- Belangrijkste doelgroepen
- Indicatoren: hoe wordt de JTF-inzet per regio gemonitord?

Belangrijke principes waar projecten in alle JTF-regio's aan moeten voldoen

Een aantal EU principes geldt voor alle JTF-regio's. Deze zetten we hier vooraf uiteen en worden daarna niet meer per regio herhaald. Om in aanmerking te komen voor steun geldt dat projecten of acties in elke JTF-regio moeten voldoen aan de volgende principes:

- De voorziene projecten moeten in overeenstemming zijn met het principe 'Do no significant harm', waarmee bedoeld wordt dat projecten/activiteiten géén negatieve impact op het milieu of klimaat mogen hebben;
- Projecten moeten discriminatie op grond van leeftijd, geslacht, ras of etnische afkomst, seksuele geaardheid, godsdienst of overtuiging en handicap tegengaan;
- Projecten moeten in overeenstemming zijn met de EU-wetgeving tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten voor mensen met een beperking;
- Voor relevante investeringen met een fysieke component dan wel ontwerp zal het New European Bauhaus-initiatief, gericht op het combineren van design, duurzaamheid, toegankelijkheid, betaalbaarheid en investeringen, moeten worden gerespecteerd.

2.2.1 Programmabudget en cofinanciering

Het door de Europese Commissie beschikbaar gestelde programmabudget van het JTF-programma is in totaal 623 miljoen euro. Dit is als volgt aan de regio's toegewezen:

Tabel: totaal financiële toewijzingen per regio/prioriteit en nationale bijdrage inclusief Technische Bijstand in €

Prioriteit	Regio	Bijdrage Europese Unie vanuit JTF	Nationale cofinanciering (50% publiek en privaat)	Totaal
1	Groningen-Emmen	330.319.823	330.319.824	660.639.647
2	IJmond	58.556.695	58.556.696	117.113.391
3	Groot-Rijnmond	58.556.695	58.556.696	117.113.391
4	Zeeuws-Vlaanderen	58.556.695	58.556.696	117.113.391
5	West-Noord-Brabant	58.556.695	58.556.696	117.113.391
6	Zuid-Limburg	58.556.695	58.556.696	117.113.391
	Totaal Nederland	623.103.298	623.103.304	1.246.206.602

Binnen Nederland wordt verwacht dat JTF-regio Groningen-Emmen het meest kwetsbaar is voor de gevolgen van de transitie. Zodoende wordt het JTF grotendeels voor deze regio ingezet zoals hierboven is te zien in de tabel. De andere vijf regio's hebben een gelijk aandeel toegewezen gekregen.

Het budget vanuit de EU is bedoeld als katalysator voor regionale investeringen. Dit betekent dat de subsidie een bijdrage is voor een *deel* van de projectkosten. JTF projecten kunnen tot maximaal 50% subsidie krijgen. De hoogte van de EU-bijdrage is daarnaast afhankelijk van de regels omtrent staatssteun. Het overige deel van de projectkosten moet worden gedekt door een combinatie van eventuele publieke cofinanciering (vanuit Rijk, Provincies of andere overheden) en door private partijen, waaronder de aanvragers zelf.

2.2.2 West-Noord-Brabant

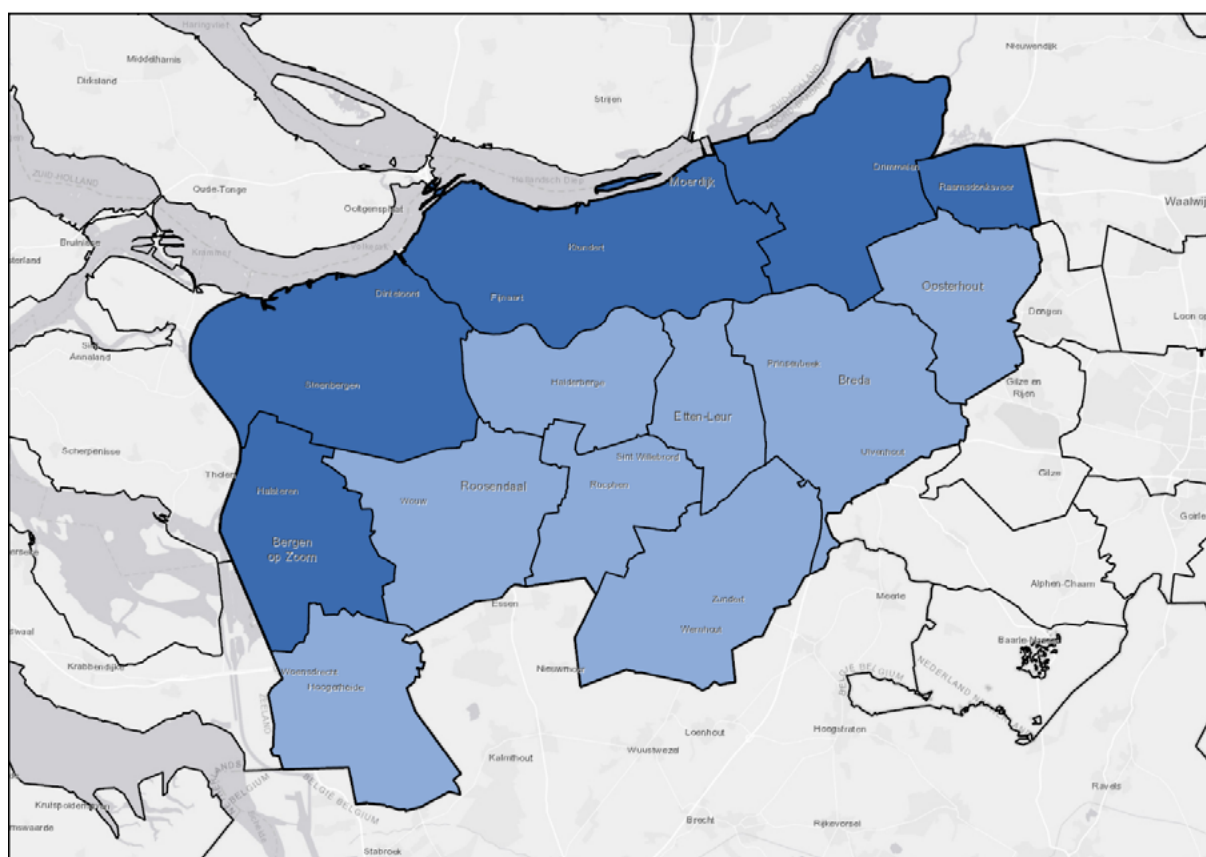
Context en aanleiding JTF West-Noord-Brabant

In de JTF-regio West-Noord-Brabant vormt de chemie de kern van de industrie en daarmee kent de regio een grote CO₂-voetafdruk. Om de gevolgen van de transitie op te vangen en nieuwe economische perspectieven te creëren, investeert de regio met JTF-gelden in scholing, baanbegeleiding, duurzame infrastructuur en innovatie.

Het JTF-programma West-Noord-Brabant is onderverdeeld in twee gebieden:

- Het kerngebied aan de Noordwestflank: gemeente Geertruidenberg, Drimmelen, Moerdijk, Steenberg en Bergen op Zoom
- Overige gemeenten in het COROP-gebied

Figuur 2: West-Noord-Brabant

Inzet JTF West-Noord-Brabant in 3 sporen

De belangrijkste beleidsdoelstellingen waar steun voor kan worden aangevraagd in West-Noord-Brabant worden langs de drie sporen ingezet. Belangrijk om te weten is dat de baten in het aangegeven gebied moeten worden gerealiseerd. Dit betekent dat het mogelijk is om samen te werken met partners buiten het gebied, maar dat de impact wel in het gebied moet landen. Voor spoor 1 en spoor 2 is met name het kerngebied relevant. Voor spoor 3 zijn het kerngebied en de overige gemeenten in het COROP-gebied relevant.

Spoor 1: Vernieuwing en versterking regionale economie

Specifiek legt West-Noord-Brabant focus op elektrificatie van processen, proces- en productinnovatie in de chemie (circulair, biobased) en energieconversie- en opslag. Binnen dit spoor wordt ingezet op productieve investeringen, investeringen in de oprichting van nieuwe bedrijven, investeringen in onderzoek en innovatie en investeringen in digitalisering.

Voorbeelden van te ondersteunen acties of projecten zijn:

- **Onderzoek en innovatie gericht op circulaire en biobased chemie** met nadruk op product- en procesinnovaties in het stadium van demonstraties en proefinstallaties. Concrete acties kunnen zich richten op:
  - **Circulaire chemie**, met o.a. het door-ontwikkelen van het Pyrolysecluster (PyroChemPark) en opschaling van pyrolysetechniek, bedoeld om plastic afval met pyrolyse(technologie) om te zetten in circulaire grondstoffen voor de groene chemie (ter voorkoming van gebruik van nieuwe fossiele grondstoffen en t.b.v. het sluiten van de materialenkringloop);
  - **Biobased grondstoffen**: acties gericht op de eiwittransitie en biobased waardeketens in de chemie (bijv. stikstof als grondstof voor fermentatie, benutting reststromen en agrarische producten waaronder suikerbieten en aardappelen, productie van ethyleen uit bio-ethanol, inzet van schimmels voor biomassa als grondstof);
  - **Proces- en productinnovatie** op het vlak van elektrificatie van processen (ter vervanging van fossiele brandstoffen), duurzame energie, restwarmte van niet-fossiele bronnen en CCU (Carbon Capture Usage: innovatieve vormen van combineren, zuiveren, en toepassen van afgevangen CO₂ als industriële grondstof).

Bovenstaande gebeurt o.a. in netwerken van het mkb/kmo's, kennis-en onderwijsinstellingen, via technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen, onderzoekscentra en instellingen, en versterking van innovatieclusters, rondom de hierboven genoemde thema's.

Voorbeelden van te ondersteunen acties of projecten zijn:

- **Investerings in het mkb** en in nieuwe bedrijvigheid, met als doel economische diversificatie en baancreatie in de circulair en biobased chemie, door het ondersteunen van spin-offs, spin-outs en startups binnen de circulaire en biobased chemie en door ondersteuning bij de ontwikkeling van vaardigheden binnen het mkb;
- **Digitale innovatie** benodigd voor de transitie naar groene chemie (van lineaire naar circulaire, complexere waardeketens), met als doel tot toekomstbestendige banen in de groene chemie te komen, met focus op het mkb;
- **Investerings ter bevordering van de circulaire economie**, onder meer door onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen gericht op de circulaire economie (binnen de onder spoor 1 geschetste thematische focus);
- Vanuit spoor 1 worden ook **integrale acties** ondersteund die én op innovatie én op arbeidsmarkt inzetten (o.a. ondersteunen van aanpassingen door werknemers, ondernemers en ondernemingen en ontwikkeling van vaardigheden voor slimme specialisatie, de industrie-transitie, ondernemerschap en het aanpassingsvermogen van ondernemingen).

Spoor 2: Investerings in technologie, systemen en infrastructuur

Het gaat hierbij specifiek om investeringen in de 'hardware' voor een toekomstbestendige economie. Voorbeelden van te ondersteunen acties of projecten zijn:

- **Elektrificatie van processen in de (chemische) industrie**, ten behoeve van de verduurzaming van het industriecluster als geheel (bv. Energie- logistieke hub, opwaardering van het plaatselijke elektriciteitsnet) en van elektrificatie van mkb in de chemie. Er wordt geen aanleg van 380 kV-leidingen gesteund:
  - Innovatieve oplossingen die lokaal netcongestie tegengaan om zo elektrificatie mogelijk te maken en gevolgen van de transitie (nl. netcongestie) op te vangen (bijv. door innovatieve opslag van energie, lokale uitwisseling;
  - Lokale 150 kV aansluitingen naar specifieke bedrijven(clusters).
- **Lokale CO₂-infrastructuur** om tot nieuwe economische toepassingen te komen voor (afgevangen) CO₂ als grondstoffen voor transport naar eindgebruikers (o.a. tuinders);
- **Groene waterstofinfrastructuur**, met de Amer EnergieHub als beoogde locatie voor groene waterstof. Het gaat om installaties voor de productie, transport en opslag van groene waterstof t.b.v. een openbare groene waterstofinfrastructuur voor de industrie. Inzet op H₂-infrastructuur binnen het JTF en het RRF zijn complementair aan elkaar; waarbij in Noord-Brabant de nadruk ligt op lokale aansluitingen, netwerken en innovatieve toepassingen;
- We voorzien ook ruimte voor **(haalbaarheids)onderzoek en proceswerkzaamheden** om investeringen in technologie, systemen in infrastructuur te initiëren;
- **Overige systemen en technologie** voor een duurzame energievoorziening in de groene chemie, waaronder transport en opslag van duurzame (niet-fossiele) restwarmte;
- Tot slot worden vanuit spoor 2 ook **arbeidsmarktprojecten** gefinancierd, via de onder spoor 1 geschetste lijnen.

Spoor 3: Een wendbare en weerbare beroepsbevolking

Het gaat hier met name om beroepen in de techniek en chemie.

Voorbeelden van te ondersteunen acties of projecten zijn:

- Acties op het gebied van een **Leven Lang Ontwikkelen**, door het opleiden van jongeren in de techniek, bijscholing van zittende werknemers, voorkomen van uitstroom uit techniek (via bijscholingsprogramma's);
- Acties gericht op de ontwikkeling van benodigde **(digitale) kennis en vaardigheden** van werknemers benodigd voor werken in de 'groene chemie';
- Acties die de **transitiepaden van werk-naar-werk** ondersteunen door om- en bijscholing;
- **Acties die bijdragen aan bredere bekendheid** van werken in de groene chemie ten behoeve van het opleiden en om- en bijscholen van nieuwe arbeidskrachten in de chemie;
- **Het ontwikkelen en toevoegen van opleidingsaanbod- en instituten** om te voldoen aan de veranderende eisen die de transitie naar groene chemie stelt. Denk aan het opzetten van een biobased transitielectoraat, investeringen in opleidingsfaciliteiten en innovatie-infrastructuur, een hybride leeromgeving of andere aanpassingen aan onderwijsinstituten. Daarbij wordt op actieniveau de link gelegd met de activiteiten voor om- en bijscholing.

Doelgroepen

De doelgroepen in het JTF-programma West-Noord-Brabant verschillen per spoor.

Het JTF West-Noord-Brabant gaat uit van een 'ecosysteemaanpak' met deelname van:

- Bedrijfsleven: het mkb), inclusief start- en scale-ups is de primaire doelgroep in het JTF West-Noord-Brabant. De focus ligt op de chemiesector, maar samenwerking met aanpalende sectoren is mogelijk
- Kennis- en onderwijsinstellingen (MBO, HBO, WO) en samenwerkingsverbanden/koepels
- Overheden: gemeenten (op arbeidsmarkt), arbeidsmarktregio's, UWV, havenbedrijven
- Overige arbeidsmarktpartijen: vakbonden, werkgeversorganisaties, regionale mobiliteitsteams (RMTs)
- Arbeidsmarkt doelgroepen: werkenden in de chemie en industrie, werkzoekenden, zij-instromers, scholieren en studenten. Deelnemers kunnen alleen in aanmerking komen voor steun uit het JTF als er sprake is van een relatie met de transitie. Voor de betrokken inwoners, waaronder werkzoekenden, werkenden en zij die binding hebben met de bijbehorende arbeidsmarkt (wonende buiten de regio).

Geen productieve investeringen in het grootbedrijf voorzien

Er worden geen productieve investeringen in het grootbedrijf ondersteund. Het grootbedrijf is mogelijk bij een aantal voorziene acties betrokken, maar uit een toets is gebleken dat het hierbij in geen enkel geval gaat om productieve investeringen in het grootbedrijf.

Belangrijkste output en resultaat indicatoren West-Noord-Brabant

Om te monitoren of de projecten goede uitkomsten opleveren (output) en of het JTF-programma daarmee ook de juiste resultaten behaalt, zijn diverse indicatoren aangewezen.

Outputindicatoren:

- Totaal aantal deelnemers
- Ondersteunde ondernemingen (waarvan: micro-, klein, middelgroot, groot)
- Ondernemingen ondersteund door subsidies
- Ondernemingen met niet-financiële steun
- Nieuwe ondernemingen die worden ondersteund
- Ondernemingen die samenwerken met onderzoeksorganisaties
- Klaslokaalcapaciteit van nieuwe of gemoderniseerde onderwijsvoorzieningen
- Mkb-bedrijven die investeren in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap
- Digitale beheerssystemen voor slimme netwerken
- Oplossingen voor elektriciteitsopslag (MWh).

Resultaatindicatoren:

- Banen gecreëerd in ondersteunde entiteiten
- Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun (waarvan: subsidies, financieringsinstrumenten)
- Kleine en middelgrote ondernemingen die product- of procesinnovatie introduceren
- Deelnemers die na deelname een kwalificatie behalen
- Geraamde broeikasgasemissies
- Jaarlijks aantal gebruikers van nieuwe of gemoderniseerde onderwijsvoorzieningen
- Ondersteunde leerplaatsen in mkb
- Mkb personeel dat een opleiding in vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap voltooit (naar type vaardigheid: technisch, management, ondernemerschap, groen, overig) (FTE).

2.3 Uitvoering programma

2.3.1 Governance en betrokken regionale partijen

Voor een succesvolle transitie is voldoende draagvlak voor het realiseren van de transitie van wezenlijk belang. Daarom zijn partijen uit alle regio's betrokken geweest bij het opstellen van het JTF-programma en blijven zij betrokken tijdens de uitvoering.

Betrokkenheid tijdens de voorbereiding

Elke regio heeft een eigen transitieplan opgesteld, voor de passende inzet van JTF-middelen in de regio. Per regio waren daarbij de relevante partijen betrokken, waaronder provincies, gemeenten, partijen uit het maatschappelijk middenveld, bedrijven, sociale partners, onderwijsinstellingen en jongerenorganisaties. Deze betrokkenheid werd per regio vormgegeven, onder andere door diverse bijeenkomsten voor belanghebbenden en een schriftelijke consultatieronde. Daarnaast heeft het Rijk overleg gevoerd met medeoverheden, maatschappelijke en sociale partners over de invulling van het JTF-Programma.

Betrokkenheid tijdens de uitvoering en monitoring

Ook in de uitvoering blijven partijen betrokken in de uitvoering, toezicht en evaluatie van het programma. De volgende partijen zijn betrokken bij de uitvoering van het JTF-programma en worden hieronder verder toegelicht:

- Regionale stuurgroepen
- Monitoringscomité
- Deskundigencommissie
- Beheerautoriteit
- Intermediare Instanties
- Begeleidingscommissie evaluatie

Regionale Stuurgroepen

In elke regio wordt een regionale stuurgroep ingericht met belanghebbenden op het vlak van economie en arbeidsmarkt. Elke regionale stuurgroep levert één afgevaardigde in het Monitoringscomité. De regionale stuurgroep:

- Stelt de wijze en tijdstippen van de openstelling van projectoproepen vast;
- Bespreekt de monitoringsrapportages van de bestedingen in de regio ter voorbereiding van het Monitoringscomité; en
- Stelt de deskundigencommissie voor die door de minister van Sociale Zaken en werkgelegenheid wordt ingesteld.

Monitoringscomité

Het monitoringscomité ziet toe op de correcte uitvoering van het JTF-programma. Voor de uitvoering van het gehele JTF-programma wordt één monitoringscomité ingesteld. Dit comité bestaat in ieder geval uit:

- Vertegenwoordiger werkgevers
- Vertegenwoordiger werknemers
- Vertegenwoordigers JTF-regio's
- Vertegenwoordiger kennisinstellingen
- Vertegenwoordiger onderwijsinstellingen
- Vertegenwoordiger milieuorganisatie
- Vertegenwoordiger jongerenorganisatie
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap
- Maatschappelijk middenveld

Deskundigencommissie

In elke regio wordt een deskundigencommissie ingesteld. Dit is een expertgroep van onafhankelijke deskundigen op de terreinen van het JTF-programma. Deze commissie zal de beoordeling van projectaanvragen uitvoeren. Nadat aanvragen door de Intermediaire Instanties (zie hierna) zijn getoetst op volledigheid en op de match met het JTF, beoordeelt de deskundigencommissie de kwaliteit van de aanvragen. De deskundigencommissie geeft zwaarwegend advies aan de intermediaire instanties over welke projecten moeten worden goedgekeurd.

De criteria voor de selectie van deskundigen in de commissie zijn:

- Onafhankelijkheid; geen betrokkenheid bij aanvragers.
- Deskundigheid: inhoudelijke expertise op het/de terrein(en) van het programma.
- De deskundigencommissie wordt benoemd door de Intermediaire Instanties in samenspraak met de beheerautoriteit en op advies van het monitoringscomité.

Beheerautoriteit

Het UVB (Uitvoering Van Beleid) treedt op als beheerautoriteit. Het UVB is onderdeel van SZW en zorgt voor het beheer van het programma. Ook is UVB samen met de intermediaire instanties (zie hierna) verantwoordelijk voor de uitvoering van het JTF.

Intermediaire Instanties

Het JTF-programma wordt in zes regio's uitgevoerd in samenwerking met drie intermediaire instanties: Stimulus Programmamanagement (Zuid-Nederland), Kansen voor West (West-Nederland) en SNN (Noord-Nederland). Zij zijn samen met het UVB verantwoordelijk voor de uitvoering en publiceren de informatie over de regionale programma's en projectoproepen, fungeren als loket voor vragen van initiatiefnemers, en begeleiden de projectoproepen en het contact daarover met indieners.

Begeleidingscommissie evaluatie

Voor de evaluatie van het JTF-programma wordt het evaluatieplan JTF 2021-2027 opgesteld en uitgevoerd. Ter begeleiding van het onderzoek wordt een begeleidingscommissie ingesteld. De samenstelling van de begeleidingscommissie wordt bepaald aan de hand van het type onderzoek dat plaatsvindt, maar zal in ieder geval bestaan uit relevante partijen vanuit het maatschappelijke middenveld.

2.3.2 Administratieve lastenverlichting en vereenvoudigde kostensoorten

Binnen het JTF-programma wordt gekeken naar het toepassen van maatregelen voor administratieve lastenverlichting die recent in andere Europese programma's (EFRO en ESF) zijn afgesproken.

Concreet zijn er verschillende opties voor vereenvoudigde kostensoorten opgenomen in het programma. Deze zijn hieronder kort genoemd. Meer informatie over de toepassing van de vereenvoudigde kostensoorten zal bij de openstelling gecommuniceerd worden.

Bij de projectselectie zullen criteria worden gebruikt ten gunste van "groene" oplossingen. Deze criteria zullen worden aangepast aan de aard van de interventie en zo breed mogelijk worden toegepast.

Opgenomen vereenvoudigde kostenopties (SCO's) zijn:

- Integrale Kostensystematiek (IKS) voor kennisinstellingen.
- SCO1: standaard uurtarief van €55 voor personeelskosten.
- SCO2: standaard maandbedrag van €7.800 voor personeelskosten indien de medewerker de volledige werkweek aan het project werkt; of naar rato gebaseerd op het percentage van de tijd dat aan het project wordt gewerkt.
- SCO3: standaard uurtarief van €67, opgebouwd uit €55 voor personeelskosten een opslag van 40% voor alle overige subsidiabele kosten.
- SCO4: standaard maandbedrag van €9.600 voor personeelskosten, inclusief opslag overige subsidiabele kosten, indien de medewerker de volledige werkweek aan het project werkt; of naar rato gebaseerd op het percentage van de tijd dat aan het project wordt gewerkt.
- SCO5: over het totaalbedrag aan overige kosten derden (bijv. inhuur, aankoop, declaraties) wordt een forfait van 1% berekend dat alle kleine uitgaven tot €250 dekt. Uitgaven tot €250 kunnen daarmee niet meer gedeclareerd worden.

2.3.3 Communicatie en zichtbaarheid

Communicatiedoelstellingen, doelgroepen en kanalen

De communicatie rond het JTF-programma is in een landelijke samenwerking opgepakt. De focus ligt op het zichtbaarheid geven aan de programma's en projecten, het onderstrepen van het belang van de bijdrage van Europees geld aan de klimaattransities, en het ondersteunen van goedgekeurde projecten bij hun communicatieverplichtingen.

Er wordt door de Intermediaire Instanties, samen met de regio's, een specifieke communicatiestrategie opgesteld met regionale accenten.

De belangrijkste doelgroepen zijn:

1. (Potentiële) begunstigden
2. Belanghebbenden
3. Publieke doelgroepen
  - De politiek (besluitvoerders op lokaal-regionaal-landelijk-Europees niveau).
  - Het grote publiek (Nederlandse burgers).

Er wordt gewerkt met een cross-mediale aanpak waarin de volgende kanalen worden benut: een programmawebsite, het nationale webportaal europaomdehoek.nl, online media, evenementen en print media (o.a. factsheets en artikelen).

Strategische projecten

Als onderdeel van de communicatiestrategie zullen medio 2023 minimaal 6 projecten van strategisch belang worden aangewezen: één per regio. Strategische projecten zijn projecten die bijdragen aan het versterken van de regionale kracht van de industrie met als doel maatschappelijke én economische gevolgen van de transitie op te kunnen vangen. De projecten zijn een toonbeeld van samenwerking met een brede doelgroep in en tussen regio's en leveren een significante bijdrage aan de resultaat- en output indicatoren van het programma. Ook projecten met nauwe betrokkenheid van de industrie als geheel of een belangrijke bedrijfstak in de JTF-regio kunnen als strategisch aangemerkt worden. Tot slot is schaalbaarheid ook kenmerkend voor een strategisch project. Voor de zes strategische projecten worden aanvullende communicatie-inspanningen gedaan, waarbij de projecten, de Intermediaire Instanties en de Beheerautoriteit nauw samenwerken.

3 Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie Nederland

3.1 Overzicht van het transitieproces en vaststelling van de zwaarst getroffen gebieden

3.1.1 Inleiding

De overgang naar duurzaam energie- en grondstoffengebruik en een circulaire economie (klimaat-transitie) tegen 2050 vormt één van de belangrijkste beleidsdoelstellingen van de Europese Unie. Deze doelstelling leidt tot een versnelling in het terugdringen van het gebruik van fossiele brand- en grondstoffen, het omvormen van de bestaande industrie en diversificatie naar nieuwe bedrijvigheid. Diversificatie houdt in dat wordt geïnvesteerd in nieuwe, duurzame bedrijvigheid in de JTF-regio's om toekomstige banen te creëren. Bij omvorming gaat het erom dat de bestaande industrie overgaat naar een duurzame productievorm. Bij zowel de omvorming als diversificatie van de economie is innovatie een belangrijk instrument om tot de transitie te komen. Zowel de omvorming als de diversificatie hebben grote gevolgen voor de arbeidsmarkt: huidige en toekomstige werknemers moeten nieuwe vaardigheden en kennis opdoen, zodat zij in de toekomst over de noodzakelijke kennis en vaardigheden beschikken.

3.1.2 Energie-en grondstoffentransitie

Om de transitie in gang te zetten is sinds december 2019 de wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie van kracht. De wet verbiedt vanaf 2030 elektriciteit op te wekken met behulp van kolen. Vanaf 2025 is het niet meer mogelijk elektriciteit op te wekken in een installatie met een rendement van minder dan 44%. Daarnaast is de Nederlandse regering van plan om in 2024 de gaswinning in Groningen te beëindigen.

Over het algemeen is de geleidelijke afbouw van fossiele productieprocessen op te delen in drie fases:

1. Efficiëntie, ontwikkelen van energie-infrastructuur, CO₂-afvang met permanente opslag (CCS) en het gebruik van afgevangen CO₂ (CCU), zoals gebruikmaken van reststromen (2020 t/m 2025);
2. Stappen naar nieuwe energiesystemen (2020 t/m 2030): (o.a. sluiting gaswinning en kolencentrales);
3. Vernieuwing van het grondstoffensysteem. Denk hierbij aan het vervangen van fossiele grondstoffen door duurzame alternatieven zoals groene waterstof en biograndstoffen (2020-2050).

3.1.3 Sociaaleconomische effecten

Banenverlies door afbouw fossiele productieprocessen

Banenverlies als gevolg van het afbouwen van fossiele economische activiteiten en de transformatie van fossiele banen zijn twee grote sociaaleconomische effecten waar actie op nodig is. In industrieën zoals de gaswinning, chemie, staal en de kolencentrales zullen duizenden banen verloren gaan. Om dit verlies op te vangen wordt in de JTF-regio's geïnvesteerd in om- en bijscholing en in de transitie van het gehele 'ecosysteem' van bedrijven, overheden en kennis- en onderwijsinstellingen.

Transitie zorgt voor transformatie van banen

De transformatie van fossiele banen zorgt daarnaast voor nieuwe eisen aan werknemers. Dit leidt tot een mismatch op de arbeidsmarkt met werkloosheid onder kwetsbare groepen en een nog groter wordend tekort aan geschikt (technisch) personeel. Deze krapte zal alleen maar toenemen als gevolg van de transitie als niet op tijd wordt ingegrepen met om- en bijscholing. Daarbij komt dat de

beperkte mobiliteit tussen de regio's de kansen op de arbeidsmarkt vermindert. Als de JTF-regio's niet slagen om in voldoende personeel te voorzien, gaan potentiële banen verloren. Een negatieve spiraal kan ontstaan als bedrijven wegtrekken en nieuwe bedrijven zich niet vestigen in deze regio's.

Doelgroepen in de arbeidsmarktinzet

Op basis van de sociaaleconomische effecten van de transitie worden drie hoofddoelgroepen onderscheiden waar grote arbeidsmarkttopgaven spelen:

- Werkenden
- Jongeren
- Werkzoekenden en inactieven (inclusief jongeren)

Samenhang tussen sociaaleconomische effecten

Er is een sterke samenhang tussen de hierboven geschetste uitdagingen. Een scenario dreigt waarin vrijwel alle fossiele banen verdwijnen en mensen werkloos thuis komen te zitten, terwijl bedrijven tegelijkertijd niet aan voldoende personeel kunnen komen. Om dit op te kunnen vangen zet Nederland met het JTF-programma in op drie centrale samenhangende beleidsdoelstellingen ('sporen') zoals omschreven in hoofdstuk 1.

3.1.4 Begunstigden

Op detailniveau is aangegeven wie steun kan aanvragen per JTF-regio. Over het algemeen komen het mkb, grotere bedrijven (onder voorwaarden) en samenwerkingen tussen ondernemingen, onderzoeksinstellingen en overheden in aanmerking voor steun uit het JTF-programma.

3.1.5 Regionale aanpak en vaststelling gebieden

De Europese Commissie heeft in het Landenrapport van 2020 zes gebieden in Nederland genoemd die gekenmerkt worden door een grote afhankelijkheid van fossiele brand- en grondstoffen, én een sterke afhankelijkheid van fossiele industrie als werkgever: **de provincie Groningen en gemeente Emmen, IJmond, Groot-Rijnmond, Zeeuws-Vlaanderen en Vlissingen-Oost, West Noord-Brabant en Zuid-Limburg**. De JTF-middelen dienen te worden ingezet in deze zes genoemde regio's. Nederland heeft deze regio's geselecteerd op basis van de analyse van de Europese Commissie en een nationale analyse. De nationale analyse is gedaan aan de hand van dezelfde factoren als de analyse van de Europese Commissie.

De geselecteerde regio's kenmerken zich door een hoge CO₂-intensiteit¹, waardoor zij een grote bijdrage moeten leveren aan de nationale klimaatopgave (bijna 80%). Ze huisvesten het overgrote deel van de energie-intensieve industrie en vier kolencentrales. De regio's zijn kwetsbaar vanwege het belang van de energie-intensieve sectoren in de economie en de noodzaak in korte termijn deze sectoren te vernieuwen en te diversifiëren. De opgave voor deze regio's is extra groot, omdat deze transitie moet plaatsvinden binnen een landelijk zeer krappe arbeidsmarkt op het gebied van technisch geschoold personeel.

Deze kwetsbaarheid van de regio's wordt nog extra verzwaard door onderliggende sociaal-economische problematiek, zoals relatief hoge (langdurige) werkloosheid en demografische problemen. In vergelijking met de rest van Nederland, scoren een aantal regio's relatief hoog op het aandeel onbenut arbeidspotentieel. Ook zien we bij een aantal regio's het risico op ontvolking.

---

¹ De CO₂-intensiteit is de CO₂-uitstoot gedeeld door het bruto binnenlands product (bbp) van de economie of de toegevoegde waarde van een bedrijfstak.

Regio's met reeds aanwezige sociaaleconomische problemen kunnen de transitie minder goed opvangen. De voorgedragen regio's kennen binnen deze algemene kenmerken hun eigen specifieke problematiek en uitdagingen per regio.

3.2 Territoriaal Plan voor een Rechtvaardige Transitie West-Noord-Brabant

3.2.1 Beoordeling van de economische, sociale en territoriale gevolgen van de transitie

Inleiding

De chemie is een belangrijke economische drager in West-Noord-Brabant. In de haven van Moerdijk is op het Industrieel Park een omvangrijk chemiecluster gevestigd, waar een samenhangend cluster van bedrijven fossiele grondstoffen (nafta, gasolie, lpg) verwerkt tot brandstoffen, grondstoffen en halffabricaten. Naast de chemie (7.600 banen) zijn ook de agrofood, procesindustrie en energie met respectievelijk ongeveer 7.000, 9.900 en 1.000 banen belangrijke industriesectoren. De Amercentrale (kolencentrale) in Geertruidenberg is daarin een belangrijke werkgever. Binnen de chemie zijn de meeste banen in de maak van producten van rubber, kunststof en chemisch materiaal. De chemie is bovendien sterk verweven met de rest van de economie, en staat aan de basis van waardeketens van bedrijven in de procesindustrie, de logistiek, de installatie- en onderhoud branche, woning- en bouw van nutsvoorzieningen en zakelijke dienstverlening. Daarmee zorgt de sector voor veel indirecte werkgelegenheid.

Door de klimaattransitie verdwijnen er fossiele banen in de chemie en in de Amercentrale. Het JTF richt zich op de sociaaleconomische gevolgen hiervan. De overige industrie staat als zodanig niet centraal in het JTF, maar samenwerking met andere sectoren is wél van belang.

Twee deelgebieden binnen het programmagebied

De gehele regio West-Noord-Brabant geldt als programmagebied JTF. Gezien het effect van de transitie is deze JTF-regio opgedeeld in een kerngebied (aaneengesloten gemeenten Geertruidenberg, Drimmelen, Moerdijk, Steenberg en Bergen op Zoom waar het chemisch complex Moerdijk, de Amercentrale en de Green Chemistry Campus liggen) en een overige deel van de regio waar de sociaaleconomische effecten van de transitie worden gevoeld, met name door het verlies van banen.

Transitiepad West-Noord-Brabant

De chemie ondergaat in 3 stappen een grote transitie van fossiele brandstoffen en grondstoffen naar duurzame energiedragers en circulaire en biobased grondstoffen:

- Stap 1 (2018-2025): energie-efficiëntie, -innovatie en het ontwikkelen van energie-infrastructuur en CCUS (Carbon Capture Usage & Storage: opslag en hergebruik van CO₂). In West-Noord-Brabant wordt in deze fase de kolencentrale Amercentrale gesloten (in 2024).
- Stap 2 (2020-2035): naar een nieuw energiesysteem. In West-Noord-Brabant worden o.a. verbrandingsinstallaties gesloten.
- Stap 3 (2020-2050): vernieuwen grondstoffensysteem. Dit houdt voor de regio het stopzetten van productiesites voor organische bulkchemicaliën in (o.a. Basell Benelux, SABIC, Shell Moerdijk) en de transformatie naar een 'biobased' en circulaire economie.

Onderscheid tussen krimpende sectoren en sectoren die een transformatie ondergaan

Door de transitie verdwijnen de komende jaren fossiele banen in West-Noord-Brabant, met de sluiting van de Amercentrale in 2024 en het stopzetten van productiesites voor bulkchemie als meest sprekende voorbeelden. Tegelijkertijd ontstaat nieuwe werkgelegenheid in de 'groene chemie', gedreven door duurzame energievormen (groene elektriciteit en waterstof) en gebaseerd op circulaire processen en biogebaseerde materialen. Hier ontstaan alleen banen als de regio voldoende in nieuwe kennis, infrastructuur en een toekomstbestendige arbeidsmarkt investeert. Er is dus sprake van twee parallelle stromen: enerzijds de afname van fossiele banen in de chemie en energie, anderzijds het opkomen van nieuwe, duurzame banen in de groene chemie (transformatie) en in aanpalende sectoren (diversificatie).

Effecten van de transitie

Verwacht banenverlies

De transitie gaat gepaard met verlies van banen. Gezien de sterke samenhang met de rest van de economie werkt dit ook sterk door in andere sectoren. Op dit moment is vanuit de industrieplannen het exacte tempo van uitfasering van fossiele banen nog niet bekend. Wel is een regiospecifieke raming opgesteld voor de chemie, van baanverlies met én zonder JTF-inzet.

Risico op ontvolking

Hoewel het risico op ontvolking naar schatting laag is in West-Noord-Brabant, heeft de klimaattransitie wel grote sociaaleconomische impact. De meeste werkzoekenden verhuizen niet als zij hun baan verliezen, maar zoeken naar een baan binnen pendelafstand van hun woonplaats. Het verdwijnen van banen in de chemie leidt daarom tot oplopende werkloosheid en verminderd welzijn.

Behoeft aan omscholing

Door de transitie verandert ook de aard van het werk. In beginsel zijn alle 7.600 banen in de chemie hieraan onderhevig. In algemene zin zal het werk vaker digitaal en geautomatiseerd zijn en is nieuwe kennis vereist van duurzame technologieën, materialen, installaties, logistieke processen, etc. Daarbij gaat vaak ook het vereiste opleidingsniveau omhoog. Dit alles vraagt om inzet op een leven lang ontwikkelen én op het toekomstbestendig maken van het onderwijs.

Toenemende krapte en kwalitatieve mismatch

De arbeidsmarkt in West-Noord-Brabant is een van de meest krappe van Nederland. Deze krapte zit met name in sectoren als de ICT en techniek. De krapte neemt bovendien naar verwachting verder toe door de energietransitie, er is veel technisch personeel nodig voor de transitie (PBL). Daar komt bij dat uit gesprekken met jongeren blijkt dat zij op dit moment niet kiezen voor een baan bij een (groot) chemisch bedrijf vanwege het imago van grote vervuiler in het perspectief van de klimaatverandering. Zo ontstaat een groeiende mismatch op de arbeidsmarkt, waarbij enerzijds werknemers van fossiele bedrijven hun baan verliezen en niet over de juiste kennis en vaardigheden beschikken om vervangend werk te vinden, terwijl anderzijds duurzame bedrijven niet aan de juiste mensen komen. Dit vraagt om inzet op het aantrekken van talent voor de groene chemie.

Potentieel aan economische ontwikkelkansen en diversificatie

West-Noord-Brabant heeft diverse troeven in huis die economische diversificatie en ontwikkelingskansen mogelijk maken:

- Er ligt een goede basis aan infrastructuur en verbindingen met andere chemieclusters (via spoor, wegen, en buisleidingen, en via kennisnetwerken) binnen het ARRRRA-cluster, al zijn hier ook investeringen vereist;
- Sterke combinatie van wereldmarktleiders, innovatief mkb (midden- en kleinbedrijf, synoniem voor mkb) en onderwijsinstellingen in de (maak)chemie en industrie. Er ligt een stevige kennisbasis t.b.v. de transitie naar een groene chemie, met partijen en netwerken als Circulaire Biobased Delta, Smart Delta Resources, Green Chemistry Campus, Biorizon en Center of Expertise Biobased Economy, en met de R&D-afdelingen van bedrijven;
- (West)- Brabant beschikt over sterke sectoren buiten de chemie – zoals de agri-biobased sector, de maintenance, de logistiek en High Tech Systems & Materials (HTSM) – die bijdragen aan de transitie naar een duurzame chemische industrie (zie hieronder);
- Aanwezige opleidingen op het gebied van techniek, chemie en ICT, met grote studentenpopulaties.

Vanuit deze troeven kent de regio ontwikkelkansen voor nieuwe, duurzame banen:

- **Transformatie van fossiele chemie naar groene chemie**, met duurzame energiedragers en circulaire en (agro)biobased grondstoffen. De groene chemie is een bron van nieuwe, toekomstbestendige werkgelegenheid, die het verlies van fossiele banen in de chemie kan compenseren. De inzet op een biobased en circulaire chemie sluit goed aan op de inzet op de grondstoffentransitie beoogd in de RIS3 Zuid-Nederland.
- **Diversificatie**: de transitie naar een groene chemie vraagt om andere (groene)energievoorziening, andere procestechnologie, andere grondstoffen (biobased en circulair), ander onderhoud, veranderingen in productieketens en andere logistiek. De transitie kan daarom alléén tot stand komen in nauwe samenwerking met andere sectoren buiten de chemie. In deze sectoren ontstaat ook nieuwe werkgelegenheid als gevolg van de transitie; zodoende treedt diversificatie van de economie op. Het gaat o.a. om de energiesector, HTSM (high tech systems and materials), ICT/data, de Agrisector, logistiek, afval, .installatie- en onderhoud, procesindustrie en de bouwsector.

N.B. in het JTF staat het opvangen van transitie-effecten in de chemie en de energie (Amercentrale) centraal, niet de transitie van aanpalende sectoren. Wel is samenwerking met deze sectoren nodig in het JTF.

3.2.2 *Ontwikkelingsbehoeften en -doelstellingen*

De belangrijkste doelstellingen waar steun voor kan worden aangevraagd in JTF-regio West-Noord-Brabant worden langs de drie sporen ingezet. Het behoud van banen in de (groene) chemie en het verminderen van CO₂-uitstoot zijn de belangrijkste doelstellingen.

Spoor 1: Vernieuwing en versterking van de regionale economie

Er is behoefte aan stimulering van product- en procesinnovatie, van nieuwe bedrijvigheid en van digitalisering t.b.v. de circulaire en biobased chemie.

Voorbeelden van te ondersteunen projecten of acties zijn:

- **Circulaire chemie**, met o.a. het doorontwikkelen van het Pyrolysecluster (PyroChemPark) en opschaling van pyrolysetechniek, om plastic afval met pyrolyse(technologie) om te zetten in duurzame stoffen/gassen. Met het doorontwikkelen van het Pyrolysecluster wordt plastic afval omgezet naar bruikbare grondstoffen voor de chemie;
- **Biobased grondstoffen**: acties gericht op de eiwittransitie en biobased waardeketens in de chemie (bv. Stikstof als grondstof voor fermentatie, benutting reststromen en agrarische

producten waaronder suikerbieten en aardappelen, productie van ethyleen uit bio-ethanol, inzet van schimmels voor biomassa als grondstof);

- **Proces- en productinnovatie** op het vlak van elektrificatie van processen (ter vervanging van fossiele brandstoffen), duurzame energie, restwarmte van niet-fossiele bronnen, CCU (Carbon Capture Usage): innovatieve vormen van combineren, zuiveren, en toepassen op pilot schaal van afgevangen CO₂ als industriële grondstof);
- **Investerings in het mkb en in nieuwe bedrijvigheid**, met als doel economische diversificatie en baancreatie in de circulaire en biobased chemie, door het ondersteunen van spin-offs, spin-outs en startups binnen de circulaire en biobased chemie en door ondersteuning bij de ontwikkeling van vaardigheden binnen het mkb;
- **Digitale innovatie** benodigd voor de transitie naar groene chemie (van lineaire naar circulaire, complexere waardeketens), met als doel tot toekomstbestendige banen in de groene chemie te komen, met focus op het mkb;
- **Investerings ter bevordering van de circulaire economie**, onder meer door onderzoeks- en innovatieprocessen, technologieoverdracht en samenwerking tussen ondernemingen gericht op de circulaire economie (binnen de onder spoor 1 geschetste thematische focus);
- Vanuit spoor 1 worden ook integrale acties ondersteund die én op innovatie én op arbeidsmarkt inzetten.

Spoor 2: Investerings in technologie, systemen en infrastructuur

Er is behoefte aan investeringen om te komen tot nieuwe banen in de circulaire en biobased chemie.

Voorbeelden van te ondersteunen acties of projecten zijn:

- **Elektrificatie van processen** in de (chemische) industrie, ten behoeve van de verduurzaming van het industriecluster als geheel (bijv. energie- logistieke hub, opwaardering van het plaatselijke elektriciteitsnet) en van elektrificatie van het mkb in de chemie. Er wordt geen aanleg van 380 kV-leidingen gesteund. Wel vallen innovatieve oplossingen die lokaal netcongestie tegengaan (spoor 1) en lokale 150 kV aansluitingen van clusters bedrijven (spoor 2) binnen het JTF, in het licht van de berichtgeving over het bereiken van de maximale capaciteit van het elektriciteitsnet in Noord-Brabant;
- **Lokale CO₂-infrastructuur** om tot nieuwe economische toepassingen te komen voor (afgevangen) CO₂ als grondstof en voor transport naar eindgebruikers, waaronder tuinders);
- **Groene waterstofinfrastructuur**, met de Amer Energie Hub als beoogde locatie voor groene waterstof. Het gaat om installaties voor de productie, transport en opslag van groene waterstof t.b.v. een openbare groene waterstofinfrastructuur voor de industrie. Inzet op H₂-infrastructuur binnen het JTF en het RRF zijn complementair aan elkaar; waarbij in Noord-Brabant de nadruk ligt op lokale aansluitingen, netwerken en innovatieve toepassingen;
- **Overige systemen** en technologie voor een duurzame energievoorziening in de groene chemie;
- **(Haalbaarheids)onderzoek en proceswerkzaamheden** om investeringen in technologie, systemen in infrastructuur te initiëren;
- Tot slot worden vanuit spoor 2 ook arbeidsmarktprojecten gefinancierd.

Spoor 3: Een wendbare en weerbare beroepsbevolking met focus op om- en bijscholing van werknemers en werkzoekenden en aantrekken van talent in het bijzonder jongeren.

Om de arbeidsmarkteffecten van de transitie op te vangen, is in de hele regio behoefte aan om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden, zodat alle doelgroepen goed kunnen meekomen in transitie. Een leven lang ontwikkelen en het ontwikkelen van kennis en (digitale) vaardigheden, die nodig zijn voor de transitie, vormen hierbij de belangrijkste inzet. Het behouden en aantrekken van talent (jongeren) voor de chemische sector is ook een belangrijke behoefte, om zo de toenemende krapte op de arbeidsmarkt als gevolg van de transitie tegen te gaan. Dit kan o.a. in te zetten op

breder bekendheid van de chemie en het bevorderen van zij-instroom Tot slot is behoefte aan het aanpassen van opleidingen aan de veranderende eisen die de transitie aan studenten stelt.

Voorbeelden van te ondersteunen acties of projecten zijn gericht op om- en bijscholing:

- Acties op het gebied van een Leven Lang Ontwikkelen door het opleiden van jongeren in de techniek, bijscholing van zittende werknemers, voorkomen van uitstroom uit techniek (via bijscholingsprogramma's);
- Acties gericht op de ontwikkeling van benodigde (digitale) kennis en vaardigheden van werknemers benodigd voor werken in de 'groene chemie en energie';
- Acties die de transitiepaden van werk-naar-werk ondersteunen door om- en bijscholing;
- Acties die bijdragen aan bredere bekendheid van werken in de groene chemie, ten behoeve van het opleiden en om- en bijscholen van nieuwe arbeidskrachten in de chemie;
- Andere acties (o.a. aantrekken talenten toekomstbestendig onderwijs): het ontwikkelen en toevoegen van opleidingsaanbod en -instituten om zo te voldoen aan de veranderende eisen die de transitie naar groene chemie stelt. Denk aan het opzetten van een biobased transitielectoraat, investeringen in opleidingsfaciliteiten en innovatie-infrastructuur, een hybride leeromgeving of andere aanpassingen aan onderwijsinstituten. Daarbij wordt op actieniveau de link gelegd met de activiteiten voor om- en bijscholing (zie hierboven).

De inzet is om innovatie-, infrastructuur- en arbeidsmarktaspecten uit de 3 sporen integraal bij elkaar te brengen in projecten (bijv. door innovatieprojecten te koppelen aan kennis- en vaardigheden ontwikkeling).

Doelgroepen

De doelgroepen in het JTF-programma West-Noord-Brabant verschillen per spoor.

Het JTF West-Noord-Brabant gaat uit van een 'ecosysteemaanpak' met deelname van:

- **Bedrijfsleven:** het mkb, inclusief start- en scale-ups is de primaire doelgroep in het JTF West-Noord-Brabant. De focus ligt op de chemiesector, maar samenwerking met aanpalende sectoren is mogelijk
- **Kennis- en onderwijsinstellingen** (MBO, HBO, WO) en samenwerkingsverbanden/koepels
- **Overheden:** gemeenten (op arbeidsmarkt), arbeidsmarktregio's, UWV en havenbedrijven
- **Overige arbeidsmarktpartijen:** vakbonden, werkgeversorganisaties, regionale mobiliteitsteams (RMTs)
- **Arbeidsmarkt doelgroepen:** werkenden in de chemie en industrie, werkzoekenden, zij-instromers, scholieren en studenten. Deelnemers kunnen alleen instromen in het JTF als er sprake is van een relatie met de transitie. Voor de betrokken inwoners, waaronder werkzoekenden, werkenden en zij die binding hebben met de bijbehorende arbeidsmarkt (wonende buiten de regio).

Geen productieve investeringen in het grootbedrijf voorzien

Er worden geen productieve investeringen in het grootbedrijf ondersteund. Het grootbedrijf is mogelijk bij een aantal voorziene acties betrokken, maar uit een toets is gebleken dat het hierbij in geen enkel geval gaat om productieve investeringen in het grootbedrijf.

3.2.3 Samenhang met andere programma's

Het JTF programma West-Noord-Brabant draagt bij aan doelen op zowel lokaal, regionaal, landsdelig, nationaal en Europees niveau. Daarnaast is samenhang met andere programma's.

Samenhangende programma's:

- Klimaatakkoord
- Grondstoffenakkoord
- JTF-strategie Zuid-Nederland
- Actieagenda Groene Chemie, Nieuwe Economie
- RIS3 Zuid-Nederland
- Havenstrategie en Uitvoeringsagenda Moerdijk 2030
- Clusterplan industriecluster Rotterdam-Moerdijk
- Regionale Energie Strategie West-Noord-Brabant (RES)
- Beleidskader economie 2030 Noord-Brabant en programma Circulaire Economie
- Strategie verduurzaming industrie West-Noord-Brabant
- Human Capital Strategie (HCS)

Samenhang met Europese programma's

Het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) richt zich specifiek op mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie zoals statushouders, langdurig werklozen en arbeidsgehandicapten in de gehele regio, zonder sectorale focus. Het JTF is hier onderscheidend aan, door:

- **Thematische focus** (opvangen van gevolgen van de klimaattransitie op de arbeidsmarkt);
- **Sectorale focus** (om- en bijscholing, begeleiding van werkzoekenden en actieve inclusie ten behoeve van de chemie);
- **Doelgroep** (werkenden en werklozen in de chemie en jongeren).

Synergie kan worden bereikt door doelgroepen die met het ESF+ worden ondersteund, in een vervolgtrajec gericht te begeleiden naar een baan in de chemie.

Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling Zuid-Nederland EFRO (OP Zuid) richt zich in Zuid-Nederland op innovatie ten behoeve van vijf maatschappelijke transitie. Het JTF is complementair aan het EFRO door:

- **Thematische focus** (opvangen van fossiel baanverlies door de klimaattransitie, door het creëren van nieuwe banen);
- **Sectorale focus** (transformatie en diversificatie met de huidige chemie in West-Noord-Brabant als startpunt);
- **Doelgroep** (innovatief mkb staat in EFRO én JTF voorop, maar grootbedrijf in de chemie is als partner meer betrokken in het JTF);
- **Type activiteiten** (JTF biedt mogelijkheden voor de aanleg van technologie en infrastructuur, en voor om- en bijscholing, waar het EFRO primair een innovatieprogramma is);
- **Geografische focus** (West-Noord-Brabant).

Synergie kan bereikt worden door innovaties uit EFRO-projecten t.b.v. de grondstoffen- en energietransitie in JTF-projecten verder op te schalen, om zo tot nieuwe banen te komen.

Samenhang met geplande steun uit andere pijlers van het mechanisme

Zowel de tweede als de derde pijler van het Just Transition Mechanism (JTM) bieden kansen voor West-Noord-Brabant; de beide pijlers kunnen worden ingezet in lijn met de ontwikkelbehoeften benoemd in spoor 2.